

آذربایجان ناغیلاریندا باشلانیش و قورتاریش ایفاده لری دوکتور حسن – م. جعفرزاده Cəfərzadə Həsən

بیری وار ایدی، بیری یوخ ایدی " سوزونو انشیدن زامان اوز – اوزونه دئییه سن " پائولوفون شرطی " c f rzad 3 " یاساسی اساسیندا قولقلاریمیز ناغیل انشیتیمک اوچون حاضیرلانییر
سون زامانلار " آذربایجان ناغیللاری نین خاراکتیرلری " ادلی بیر کیتابی حاضیرلار کن چئشیتلی آذربایجان ناغیلارینا
یه باشلادی و ایفاده لره موراجعت اندرک بیر چوخ ناغیلین باشلانیشیندا و قورتاریشاندا کی ایفاده لر دیقئیمی چکمه
راستلادیغیم قدر قئید ائتمگه چالیشدیم و بلیرلی بیر توپلویا اولاشان بو ایفاده لرین یوروملانماسینین فایدالی اولاجاغینی
دوشوندوم

ی بایرام شماره ۳۸ / ۱۳۹۰-جو ایل ائل ادبیاتی – ۶ ویژه نامه

<http://www.azlbilimi.com>

گیریش:

بیری وار ایدی، بیری یوخ ایدی " سوزونو انشیدن زامان اوز – اوزونه دئییه سن " پائولوفون شرطی " یاساسی اساسیندا " قولقلاریمیز ناغیل انشیتیمک اوچون حاضیرلانییر
سون زامانلار " آذربایجان ناغیللاری نین خاراکتیرلری " ادلی بیر کیتابی حاضیرلار کن چئشیتلی آذربایجان ناغیلارینا
یه باشلادی و ایفاده لره موراجعت اندرک بیر چوخ ناغیلین باشلانیشیندا و قورتاریشاندا کی ایفاده لر دیقئیمی چکمه
راستلادیغیم قدر قئید ائتمگه چالیشدیم و بلیرلی بیر توپلویا اولاشان بو ایفاده لرین یوروملانماسینین فایدالی اولاجاغینی
دوشوندوم

بیری وار ایدی، بیری یوخ ایدی " سوزو بیر چوخ راوی لرین ان چوخ قوللاندیغی سوز اولور سادا یالنیز ناغیلی " باشلایان ایفاده دنییل بلکه آذربایجان ناغیللارینی باشلایان چئشیتلی ایفاده لر و هابئله آذربایجان ناغیللارینی باشلایان
س زلر کیمی ناغیلی قورتاران چوخ – چوخ ایفاده لر واردیر. اورنک اولاراق بیر چوخ ناغیللارین سونونودا کی " یئیه ر
ایچه ر مطلبینه یئتیشه ر " س زو " بیری وار ایدی، بیری یوخ ایدی " ایفاده سی کیمی هامی میزا تانیش س زور
بنله نچی قیسا یا گاهدان نسبتا " اوزون ناغیلی باشلایان و یا ناغیلی

آذربایجان ناغیللاری قدر ده اولماسا بیر چوخ ناغیللاری باشلابان و ناغیل سونو ناغیلی بیترن چشیتلی ایفاده لر واردیر و اولناری توپلاماق اوچون آذربایجان ناغیللاری نین هامیسینی و البته فرقلی راوی لردن ائشیتیمک و توپلاماق لازیمدیر. هر حالدا بنله بیر ایشین ایمکانسیز اولدوغو اوچون شخصا توپلادیغیم توفارقان ناغیلاریندا یا باشقا توپلانمیش ناغیلاردا راستلادیغیم ایفاده لر, اینجه نلمه سی ایله برابر حورمتلی اوخوجولارا سونولور:
باشلانیش ایفاده لری

...بیری وار بیر یوخ ایدی یارادان بیر ایدی بنده سی چوخ ایدی -

... بیری وار ایدی بیری یوخ ایدی الله ین شریکی یوخ -

...بیری وار ایدی, بیری یوخ ایدی -

...بیری وار ایدی, بیری یوخ ایدی, الله دان سواى هنج کیم یوخ ایدی -

...بیر گون وار ایدی, بیر گون یوخ ایدی, الله ین کرمی چوخ- چوخ ایدی -

...بیر گون وار ایدی, بیر گون یوخ ایدی, الله ین کرمی چوخ- چوخ ایدی, بننه ده چوخ اولسون -

...گونلرین بیر گونونده -

...گونلرین بیر گونونده, کنچمیش سابق ایام دا -

...دئییر لر بیر گون -

...قدیم زامانلار -

... قدیملر ده -

...بیری وار بیر یوخ ایدی گویون آلتیندا یئرین اوستونده -

... بیری وار ایدی بیری یوخ ایدی آلاهیین بنده سی چوخ ایدی -

...ائله بیر گون اوزوموزون بو کند ده -

...راوی بنله روایت ایله بیرکی -

...راوی دئییر: شاه عباس جنت مکان, تری یه ووردو تکان, ایکی قوز بیر گیردکان -

...بیر نعلیکی بیر نابات, یوخون گلیر باشین قوی یات, محمد جمالینا بیر صلوات -

...گونلرین بیر گونونده, شاه عباس دوربونونده, تیوق یاتیب نینینده, یولجو عباس سورگونده -

...باغ دا گوزوم بیر گوله دوشدو, سیاه سونبوله دوشدو, دونیا دولاندی گردیش ووردو, بیزیمکی ده بنله دوشدو -

...کچن زامانلاردا, قدیم ایلرده -

ناغیل دنمک قوربی قدری وار ایدی

من ده سنین اوچون دئییم بیری نی

...غافیل اولما روزی وئرن تاری دی

...راوی دئییر -

...بیری وار ایدی, بیری یوخ ایدی, الله دان سواى هنج کیم یوخ ایدی -

سوزه خبر وئرم آزدانیشانلاردان, قارا دینمز لردن, مرد- مرد آروادلاردان, هورمه ین ایتلردن, اولامیان چاققال لاردان, -

چوخ دانیشمابانلاردان, ائشیدیب عمل ائله مه ین لردن, بیزو مینیب جای کچنلردن, یابا ایله دوغا ایچنلردن, خوروز

بنلینده بوستان اکلردن, کوسا ساققالی لاردان, زر زرگرلردن, نه بیلیم نه دن, نه بیلیم نه دن, لعنت قویروقلو یالانا,

رحمت قویروقسوز دوزه, بیر گوز پوزانا, ایکی گوز دوزنه, رحمت یازانا, لعنت پوزانا, سوز قالسین, اینسان گنتسین

, یاخشلیق قالسین پیسلیکن گنتسین, دوست وار اولسون, آغیلی یسین, آغیسیز حسابلاسین, ایندی گلک مطلبه, بیری

... وار ایدی بیر یوخ ایدی

گولزار ملاحظت ده گوزوم بیر گوله دوشدو -

آل خالا سیاه سونبوله دوشدو

افسوس آدیم دیلدن دیله دوشدو

هر عاشیق - سنودا اوزون یارا یئتیردی

...اغوال زمین اولدو بیزیم کی ده بنله دوشدو

...شاه عباسین دوربیننده -

... آمرز (آغاما عرض) ائیلیم-

...جانیم سوزه دئسین -

.... بیر گون کی سیز هنج بیریز یادیزا گلمز بیر -

حامام حمام ایچینده -

قلبیر سامان ایچینده

دوه دللكليک انډيردى

كوهنه حمام ايچينده

قاريشقا شيللاق آتدى

دوه نين قيچى باتدى

حاماچى نين تاسى يوخ

بالتاچى نين بالتاسى يوخ

ميلچه يه مينديك

كورپودن كنجديك

اوردا بير درزى واردى

اونون دا قايچى سى يوخ

بير تازى دا وار ايدى

اونون دا خالتاسى يوخ

عومرومده چوخ شنى ينميشم

هنچ بوجور يالان گورمه ميشم

گونلرين بير گونونده

...محمد نصير تينينده

...دوكان دوكان ايچينده, جوبيز گيردكان ايچينده, دوه دللكليک انيلير, كوهنه حمام ايچينده -

... سيزه خبر وئريم هاردان -

...ديني محمد دينينده اولانلار, محمد جمالينا بير صلوات -

ناغیلا قولاق آسان آسسين

...آسمایان باشين قويسون ياتسين

ناغیل - ماغیل بيلمه رم

... بيلسه م ده سنه دئمه رم

... سيزه دئييم -

: باشلانیش ايفاده لرینين داشيديغى مقصد

.اليف - ايلك آندا بو ايفاده لرین عمومی داشيديغى مقصد دينله بيچى لرى ناغیلى دينله مه يه حاضير لاماق دير

"

ناغیلا قولاق آسان آسسين

"...آسمایان باشين قويسون ياتسين

انله بالنيز بو مقصدى اشيكار گوسترن بو ايفاده يوخ بلکه موعیظه اندن ملا لار كيمي ناغیلى روايت اندن راوى لرین ناغیل باشلانیشیندا كى سويله ديكلرى بوئون بو ايفاده لرین عمومی داشيديغى نيت ناغیلا قولاق آسانلارى ناغیلى انشیتمه گه حاضير لاماق دير

ب- هر بير ايفاده نين عمومی داشيديغى مقصد دن علاوه داشيديغى اوزل بير نيتى ده وار دير

:بير سيرا باشلانیش ايفاده لري نين داشيديغى اوزل نيتلر بونلاردان عيبارت اولابيلر

ناغیلين چوخ اسكى زامانلاردا حاديت اولماسيني گوسترمك -1

...قديم زامانلار -

...كنچن زامانلاردا, قديم ايللرده -

...بيري وار ايدى بيري يوخ ايدى الله دان سواى هنج كيم يوخ ايدى -

ناغیلين چوخ اسكى زامانلاردا دا يوخ انله بلکه ياخين كنجميشلرده حاديت اولماسيني گوسترمك -2

...گونلرين بير گونونده, كنجميش سابق ايام دا -

.... بير گون كى سيز هنج بيريز ياديزا گلمز بير -

ناغیل و خصوصى ايله ناغیل راوى سینه دير و قورب و قيمت وئرمك -3

كنچن زامانلاردا قديم ايللرده -

ناغیل دئمك قوربى قدرى وار ايدى

من ده سنين اوچون دئييم بيرينى

...غافيل اولما روزى وئرن تارى دى

. قضا و قدرى ياني بير كلمه ده تقدير و آلين يازيسيندان قاچينيلماز ليغي گوسترمك -4

...باغ دا گوزوم بير گوله دوشدو, سياه سونبوله دوشدو, دونيا دولاندى گرديش ووردو, بيزيمكى ده بنله دوشدو -

ناغیل و ناغیلین لوکئشینینی انشیدنلره خوصوصی ایله کیچیک یاشداکی لارا تجسوم و ملموس انتدیرمک -5
...انله بیر گۆن اوزوموزون بو کند ده -

. حیات ایله بیرگه اولان حیاتین اوجا و آچاغلغینی آنلاماق و بو یولدا تانری اومودوندان غافیل اولماماگی بیلدیرمک -6
...بیر گۆن وارایدی بیر گۆن یوخ ایدی الله ین کرمی چوخ- چوخ ایدی -

. هامی دینله بیجی و غیر دینله بیجی لری ناغیلا قولاق وئریمک دن اول ناغیلی یاخشی دینله مک اؤچون راحتلاماق-7
مثلا" یوخوسو گلنی یوخولاماغا , میزبانی بیر جای گتیرمگه و عمومیتله هامینی صلوات چنؤیرمک ایله ناغیلی انشیتیمگه
چاغیریب دعوت ااتمک

بیر نعلبکی بیر نابات , یوخون گلیر باشین قوی یات, محمد جمالینا بیر صلوات... (بوردا, بیر نعلبکی بیر نابات دان کنایه -
(جای ایسته مک دیر

ناغیلا قولاق آسان آسین

...آسمایان باشین قویسون یاتسین

ناغیلی انشیدنلری کومیک بیر س زلر ایله گ لدوروب ناغیلی انشیتیمک اؤچون حاضرلاماق -8

حامام حامام ایچینده -

قلبیر سامان ایچینده

دوه دللکلیک ائدیردی

کوهنه حامام ایچینده

قاریشقا شیلای آندی

دوه نین قیچی باتدی

حامامچی نین تاسی یوخ

بالتاچی نین بالتاسی یوخ

میلچه یه میندیک

کورپودن کنچدیک

اوردا بیر درزی واردی

اونون دا قایچی سی یوخ

بیر تازی دا وار ایدی

اونون دا خالتاسی یوخ

عومرومده چوخ شیلای شنی ینمیشم

هئچ بوجور یالان گورمه میشم

گونلرین بیر گونونده

... محمد نصیر تینینده

ناغیل - ماغیل بیلمه رم

... بیلسم ده سنه دئمه رم

البته راوی بو س زو سویله دیگینه رغما" بیر ناغیل روایت اندر و بو س زدن یالنینز مقصدی دینله بیجی ایله باش - باشا)
(.قویماق دیر

. بیر یازیق و السیز -آیاق سیز خاراکتر دن سوز گندن ناغیلی باشلارکن دئییلن ایفاده -9

... بیرری وار بیر یوخو ایدی آلاهیین عاجیز بنده سی چوخودو . بیرری ده -

ادی و بودی " کیمی آنورمال و ترسه ایش یاپان خاراکتر لرین ناغیلینی روایت ائدن زامان گیریش عونوانیندا " -10
ناغیل ائنونده دئییلیر

سیزه خبر وئریم آز دانیشانلاردان , قارا دینمز لردن , مرد- مرد آروادلاردان , هورمه ین ایتلردن , اولامیان چاققال لاردان , -
چوخ دانیشمایانلاردان, انشیدیب عمل انیله مه ینلردن, بیزو مینیب جای کنچنلردن , یابا ایله دوغا ایچنلردن , خوروز
بنلینده بوستان اکنلردن, کوسا ساققالی لاردان , زر زرگرلردن , نه بیلیم نه دن , نه بیلیم نه دن , لعنت قویروقلو یالانا ,
رحمت قویروقسوز دوزه, بیر گوز پوزانا , ایکی گوز دوزنه , رحمت ی

افسوس اديم ديلدن ديله دوشدو
هر عاشيق - سئودا اوزون يارا يئتيردى
... اغوال زمين اولدو بيزيم كى ده بئله دوشدو
فورصت دن فايدالانيب دينله بييجى لر و خوصوصى ايله كيچيك ياشدا كى دينله بييجى لره تانرى نين وحدانيتيني - 12
اويرديب خاطر لاماقت

- ... بيرى وار ايدى بيرى يوخ ايدى الله ين شريكى يوخ -
- ... بيرى وار ايدى بير يوخ ايدى يارادان بير ايدى بنده سى چوخ ايدى -
- شاه عباس و اونون دؤورونه عاييد اولان ناغيلي باشلاركن ناغيلين حاديث اولدوغو زامانى آنلاماق -12
- ... شاه عباسين دور بينينده -
- ... گؤنلرين بير گؤنونده , شاه عباس دور بونونده , تويوق ياتيپ نينينده , يولجو عباس سورگؤنونده -
- ... راوى دنئير : شاه عباس جنت مكان , ترزى يه ووردو تكان , ايكي قوز بير گيردكان -
- ناغيل سونوندا ناغيلي قورتاران ايفاده لر
- بودا سيزين ساغليغيزا -
- ينيه ر ايچه ر مطلبينه يئتيشه ر -
- گؤيدن بير ألما دوشدو اوزو منيم پولوشو ائشيدنلرين -
- گؤيدن اوچ ألما دوشدو بير منيم بيرى و بير ده -
- ناغيل دنيه نين آغيزى بورنو وار اولسون -
- ينديلر , ايچديلر , كاملارينا يئتيشديلر -
- ناغيلمز داكى لار كيمي سيزده مورادوزا چاتين -
- انله بودور كى دنيرلر آلايه آدامين عومروندن گوتورسون قويسون شانسى اؤسته -
- آلايه سيزين موراديزى وئرسين نجه كى اونلارين مورادين وئردى -
- داغلار باشى اوچا - اوچا قار اولسون -
- اوخويانلار آغزى بورنو وار اولسون
- تچه قالدى بير (اوغلان - پالان - ...)
- بو سوزلرين هاميسى يالان
- گويدن بير ألما دوشدو پايلاشديق بيرى كوسدو ناغيل سونا يئتيشدى اوچو گئندى بولوشدو -
- سيز ساغ من سالامات -
- سوزون اخيرى بو كى سيز ساغ من سالامات -
- بوردا سخنور يورولدو باقى سخن قالار گلن مجلسيميزه -
- والسلام -
- اودور كى دنيرلر بير آحيباندا اوزونو ساخلا بير گيجينده -
- آلاها باخ , تارى يا باخ , سن بو دنينانين ايشينه باخ دنيا هنج زاد دان دا بير شئى اسكيك -
- بئله ليكله ناغيل قورتولار اما او هارا بير زادى گ رسن او هارا كى ائشيدسن -
- تمت -
- اونلار يئديلر , ايچديلر , مطلبينه يئتيشديلر - آلايه هامى نى مطلبينه چاتديرسين بيز ده بيرى -
- اونلار يئديلر , ايچديلر , مطلبينه يئتيشديلر - او گون اولسون كى اولمايانلار اوچون اولسون -
- اونلار يئديلر , ايچديلر , قاريديلار , سيز ده يئين , ايچين , قاريين , سيز ده ساغ اولون , من ده -
- اونلار قوشالاشيب باش آليب گئنديلر , هارا گئنديكلرينى كيمسه بيلمه دى , هله ايندى ده بيلمير -
- بوردا ناغيل تامام اولدو , قازان آشلا دولو اولدو , توخلار يئدى , آج لار دويدو -
- گويدن اوچ ألما دوشدو , بيرى منيم , بيرى قولاق آسانلارين , بيرى باجا دان باخانلارين -
- اونلار قيرخ گون , قيرخ گنجه , توى انله ييب مورادلارينا چاتديلار . اونلارين ساغ الى سيزين باشيزا -
- گلديك چيخديق خرمن يئرئنه , كوللرى دبرتيك ايچيندن بير پالان چيخدى , پالانى سوكدوك ايچيندن بير قولان چيخدى , -
- قولانين ايچيندن بير كاغاذ چيخدى , كاغاذى اوخودوق بو سوزلرين هاميسى يالان چيخدى
- اونلار يئديلر , ايچديلر , يئره كئچديلر , سيز ده دوران كئچيرين -
- اونلار يئدى ايچدى قاريديلار , سيز ده يئين ايچين قاريين , سيز ساغ من سالامات , سيز يوز ياشايين , من ده ايكي الى -
- هانسى چوخدو سيزين , هانسى آزدى , منده قالسين
- اونلار يئدى ايچدى , يئره كئچديلر , ناغيل دا اونلاردان قالدى -

اونلار بئدی ایچدی من ده اوردا ایبیم, آش بئدیم نه الیم باتدی, نه آغزیم داددی, نه ده قارنیما بیر زاد گئتدی. سیز ده انلجه -
بئدی دوید

. ائله بودور كى دئيرلر آلاھ آدامين عومروندن گ تورسون قويسون شانسى اوسته -
زرلي - زورلو ، وارلي - كارلي و الينده گوج اولان زامان دؤنيا اويونلاريندان غافيل اولوب مغرورلانان اينساني -10
. مذمت ائدن زامان

مثلا" وزير كيمي ناغيل خاراكتري يوخارى روتبه دن عزل ائديليب اشاغي مرتبه لره نزول ائديلنده
آلاھا باخ ، تارى يا باخ ، سن بو دؤنيانين ايشينه باخ دؤنيا هئچ زاد دان دا بير شئى اسكيك دير -
ناغيلين قورتاريشيندا يوخسوللار يياد ائديب، اونلارا وار دؤولت طلب ائديرديلر -11
اونلار يئديلر ،

ت

پ